

Tillstånd och upplysning

Delgivningskvitto

Lantbrukarnas Riksförbund
Att: Agneta Sundgren
105 33 Stockholm

Beslut angående ansökan om dispens på växtskyddsområdet

1 Beslut

Kemikalieinspektionen beviljar dispens från kravet på produktgodkännande för växtskyddsmedlet Conserve, reg nr 4511, enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009¹.

Dispensen gäller från och med den 19 juni 2017 till och med den 16 oktober 2017 (119 dagar), för användning mot flugan *Drosophila suzukii* i odlingar av hallon, blåbär, björnbär samt vita och röda vinbär.

Specificerade användningsvillkor framgår av beslutsbilagan.

1.1 Återrapportering

Efter avslutad odlingssäsong ska en redogörelse lämnas in till Kemikalieinspektionen över vilka strategiförsök som genomförts under 2017 och på vilket sätt resultaten från dessa kan ge information om att kommande års odlingar kan genomföras utan användning av Conserve.

Redogörelsen ska ha lämnats in till Kemikalieinspektionen senast den 31 januari 2018.

2 Beskrivning av ärendet

Den 21 mars 2017 inkom ansökan om dispens för nedanstående ändamål.

Sökande	Lantbrukarnas Riksförbund Att: Agneta Sundgren 105 33 Stockholm
Typ av dispens	Begränsad och kontrollerad användning vid nödsituation
Produktnamn	Conserve
Produktens reg nr	4511
Verksamma ämnen	Spinosad 120 g/l
Funktion	Insekticid
Sökt användningsområde	Mot flugan <i>Drosophila suzukii</i> i frilands- och tunnelodlingar av hallon, blåbär, björnbär, vita och röda vinbär.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG.

2.1 Sökandens skäl till ansökt dispens

2.1.1 2.1.1 Beskrivning av faran

Till stöd för sin ansökan har sökanden i huvudsak anfört följande. Flugan *Drosophila suzukii* (svenskt namn saknas) upptäcktes första gången 2014 i Sverige. Därefter har uppförökning och spridning gått snabbt, och flugan har förorsakat stora skador i odlingar av hallon, blåbär, björnbär, röda och vita vinbär.

Flugan lägger ägg i mognande bär och larverna livnär sig på fruktköttet. Angripna bär angrips ofta av svampar som gör att de ruttnar. Flugan är 2-3 mm lång, har röda ögon, kroppen är gulbrun och bakkroppen har svarta tvärgående band. Den liknar en vanlig bananfluga.

Värdväxter är alla frukter och bär med ett tunt skal, till exempel krikon, fläder, slån och mullbär, förutom de i ansökan angivna bärslagen. Även prydnadsväxter, till exempel kornell, mahonia och lagerhägg är värdväxter för flugan. Utländska studier visar att *Drosophila suzukii* inte angriper friska äpplen men att den kan uppföröka sig på skadade äpplen.

Det odlas ofta flera bärslag på ett och samma företag, till exempel hallon, blåbär, björnbär samt röda och vita vinbär. För att förhindra uppförökning och spridning på gården är det viktigt att alla mottagliga grödor behandlas vid ett angrepp. Odlarna måste dock vara medvetna om att omgivande värdväxter, så som fläder, vilda hallon och blåbär, har stor betydelse för flugans etablering.

Om dispens inte ges så kommer odlingen av hallon, blåbär, björnbär, röda och vita vinbär att utsättas för stora risker med upp till 100 procent skördebortfall och odlingsarealerna kommer sannolikt att minska kraftigt. Det kommer att vara en viss fördröjning eftersom dessa grödor planteras flera år innan de kan sköras och benägenheten att plantera dessa grödor kommer att minska om angreppen blir stora.

De förebyggande åtgärder som används idag men som inte är tillräckliga för att bekämpa flugan är följande

- Plocka så snart bären är mogna.
- Håll intervallen mellan plockning så korta som möjligt.
- Låt inte mogna, skadade eller ruttna bär hänga kvar på plantorna eller ligga kvar på marken.
- Efter att skörden är avslutad, plocka helt rent och lägg det plockade i tättslutna tunnor eller destruera.

2.1.2 Varför är den sökta produkten det bästa alternativet

Conserve är ett preparat som är godkänt i Sverige för användning i växthus och som har erkänt god effekt mot *Drosophila suzukii*. Dessutom är datakrav om resthalter för hallon, blåbär, björnbär samt röda och vita vinbär uppfyllda.

Det finns andra preparat som i teorin kan användas mot *Drosophila suzukii*. Raptol och pyretrum har dock dålig effekt, enligt utländska studier (Van Timmeren och Isaacs, 2013). Andra möjliga preparat är flera pyretroider och neonikotinoiden Calypso, som alla är godkända för en betydligt tidigare användning än vad som krävs för att bekämpa flugan *Drosophila suzukii*. Calypso har mycket sämre effekt än vad Conserve har. Pyretroider och neonikotinoiden behöver användas många fler gånger i förebyggande syfte än någon av de godkända produkterna. Dessutom blir den önskade effekten mycket mer osäker. Tillväxt av planta och frukt innebär att ny, obehandlad växtvävnad kommer fram. Därför krävs produkter med systemisk effekt för att uppnå avsedd verkan. Pyretroider har ingen effekt på de ägg som redan lagts - pyretroiderna är kontaktverkande - och är därför inte aktuella som alternativ.

2.1.3 Vilka åtgärder har vidtagits för att undvika behovet av upprepad dispens

En redogörelse över vilka aktiviteter som genomfördes under 2016 skickades in till Kemikalieinspektionen den 28 januari 2017 där sökanden återkopplade vilka åtgärder som vidtagits sedan beslut om dispens för Conserve fattades 2016. Nedan följer en sammanfattning av de åtgärder som sökanden har vidtagit sedan den tidigare beviljade dispensen.

- Under 2016 har kontroll av *Drosophila suzukii* varit föremål för intensiva insatser vid SLU, Jordbruksverket och Hushållningssällskapet. På följande webbplats finns information om situationen: <http://www.drosophila-suzukii.se/> Det är en internetsida för monitorering för bl.a. tidigt påvisande av angrepp och olika bekämpningsinsatser som minimerar negativ påverkan på miljön och icke-målinsekter.
- Flugans förekomst har följts av Jordbruksverket under hela säsongen och rapporterats på följande webbplats: <http://www.jordbruksverket.se/etjanster/etjanster/odling/prognosforskade-gorarepar.4.3a3862f81373bf24eab80001073.html>. Här framgår att den första flugan fångades vecka 29 men sen blev det inga större förekomster förrän vecka 36.
- En guide om flugan togs fram för att vägleda odlarna i att kunna hitta den och veta vad man ska göra: http://www.drosophila-suzukii.se/wp-content/uploads/2016/08/Guide-to-Drosophila-suzukii-Swedish_1.pdf
- Ett forskningsförsök utfördes hos Hallongården och beskrivs här: <http://www.drosophila-suzukii.se/europe/research-trial-in-partnership-with-hallongarden/>
Avsikten är att hitta ett sätt att fånga flugorna och döda dem med hjälp av en avlivningslösning. På webbplatsen kan man också läsa hur man bygger olika typer av fällor för att fånga flugorna.
- Sökanden har kontakt med forskare som jobbar med problemen i andra länder och några av dem medverkade vid ett seminarium för odlare och rådgivare för att diskutera strategier för bekämpning av flugan. <http://www.drosophila-suzukii.se/europe/field-day-at-broderna-sibbesson/>
- De forskningsresultat som kommer fram i andra länder är ännu inte publicerade men intensiva försök pågår för att försöka få fram sätt att hålla flugan på en nivå som går att klara av.

Därutöver har även tester av repellerande växter pågått i Schweiz. Även biologisk bekämpning med olika stekelarter har testats utan framgång.

Vid SLU i Alnarp pågår omfattande forskning om dofter som eventuellt skulle kunna användas för massfångst av *Drosophila suzukii*. Projektet är i sin initiala fas och första användbara resultat kan väntas först om några år. Vidare har under 2017 t ex ett masterarbete inom Agroecology vid SLU, Alnarp inletts. Syftet är att bland annat visa hur arbetet med *Drosophila suzukii* kan fungera ännu bättre och visa hur attraherad *Drosophila suzukii* är av olika kombinationer av SPLAT (en vaxliknande substans, ”attract and kill”) och jäst.

Jordbruksverket, Hushållningssällskapet och SLU arbetar vidare tillsammans för att ta fram alternativa lösningar mot *Drosophila suzukii*. Försöksverksamheten fortsätter liksom informations- och rådgivningsarbetet.

Det har således gjorts många ansatser för att komma fram till en lösning av problemet. Trots detta så är problemet inte löst inför säsongen 2017. Arbetet måste ges mer tid och fortsätter under 2017. Det innebär att det idag inte finns något annat rimligt alternativ för att bekämpa *Drosophila suzukii* i hallon, blåbär, björnbär samt röda och vita vinbär än att använda Conserve (spinosad). Odlingen av nämnda kulturer utsätts för fara utan tillgång till spinosad eftersom det kan resultera i stora skördeförluster, upp till totalt skördebortfall.

2.2 Tidigare beviljade dispenser för Conserve

Kemikalieinspektionens dnr	Beskrivning
H16-03647	Beslutsdatum: 5 juli 2016: Mot <i>Drosophila suzukii</i> i odlingar av hallon, blåbär, björnbär, vita och röda vinbär. Dispensen gällde under perioden 11 juli 2016 till och med den 10 oktober 2016. <i>Sökande:</i> Lantbrukarnas Riksförbund.

2.3 Godkännande av det verksamma ämnet spinosad på EU-nivå

Spinosad godkändes genom direktiv 2007/6/EG² från och med den 1 februari 2007. Godkännandet förlängdes sedan till och med den 30 april 2018 genom kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 487/2014³.

Av beslutet om godkännande av spinosad framgår att medlemsstaterna vid prövning av produktgodkännande särskilt ska beakta

- skyddet av vattenlevande organismer och

² Kommissionens direktiv 2007/6/EG av den 14 februari 2007 om ändring av rådets direktiv 91/414/EEG för att införa metrafenon, Bacillus subtilis, spinosad och tiametoxam som verksamma ämnen.

³ Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 487/2014 av den 12 maj 2014 om ändring av genomförandeförordning (EU) nr 540/2011 vad gäller förlängning av godkännandeperioderna för de verksamma ämnena Bacillus subtilis (Cohn 1872) stam QST 713 identisk med stam AQ 713, klodinafop, metrafenon, pirimikarb, rimsulfuron, spinosad, tiametoxam, tolklofosmetyl och tritikonazol.

– riskerna för dagmaskar när ämnet används i växthus.
Villkoren för användning ska vid behov omfatta riskreducerande åtgärder.

Spinosad ingår i godkända produkter i 24 medlemsstater i EU, däribland medlemsstater som ingår i den Norra zonen.

2.4 Samråd med Livsmedelsverket

Kemikalieinspektionen har samrått med Livsmedelsverket i fråga om konsumentskydd gällande sökt användning för Conserve. Livsmedelsverket skriver i sitt yttrande att ingen ny information tillkommit i förhållande till tidigare dispensansökan. Den tillgängliga resthaltsinformationen tyder därmed på att användningen av Conserve mot flugan *Drosophila suzukii* i odlingar av hallon, blåbär, björnbär och vinbär enligt rekommenderad användning inte bör ge upphov till resthalter över de idag gällande EU-gränsvärdena (MRL) för spinosad i de nämnda grödorna. Därmed förväntas användningen av Conserve enligt SE GAP i odlingar av vinbär, blåbär, hallon och björnbär både i fält och i tunnel inte ge upphov till resthalter som utgör någon risk för konsumenter.

3 Skäl

3.1 Tillämpliga bestämmelser

Enligt artikel 28 i förordning (EG) nr 1107/2009 får endast godkända växtskyddsmedel släppas ut på marknaden och användas. Kemikalieinspektionen får dock i vissa undantagsfall meddela dispens från kravet på godkännande. Av artikel 53 i förordningen följer att en medlemsstat i särskilda fall får tillåta att ett växtskyddsmedel, under högst 120 dagar, släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av fara som inte kan avvärras på något annat rimligt sätt.

3.2 Kemikalieinspektionens bedömning

Det är andra gången som Kemikalieinspektionen prövar en ansökan om dispens för användning av Conserve mot *Drosophila suzukii* i odlingar av hallon, blåbär, björnbär, vita och röda vinbär.

Conserve är en produkt som för närvarande är godkänd i Sverige för användning mot insektsangrepp i odling av prydnadsväxter, tomat och gurka i växthus. Conserve är i nuläget inte godkänd för användningen som omfattas av den aktuella ansökan, mot flugan *Drosophila suzukii* i odlingar av hallon, blåbär, björnbär, vita och röda vinbär. Det finns inte heller några andra godkända växtskyddsmedel som är godkända att användas mot flugan *Drosophila suzukii* i de aktuella odlingarna.

Kemikalieinspektionen anser, i likhet med sökanden, att det är av stor vikt att kunna hålla de aktuella grödorna fria från angrepp av flugan *Drosophila suzukii*. Uteblivna möjligheter till effektiv bekämpning mot denna fluga kan leda till ett allvarligt hot mot odlingar av hallon, blåbär, björnbär, vita och röda vinbär i Sverige. Kemikalieinspektionen anser att det därmed föreligger en fara för de aktuella odlingarna. Sökanden har redovisat initiativ som planeras för 2017 i syfte att finna alternativa sätt att kontrollera angrepp av *Drosophila suzukii*. Kemikalieinspektionen godtar vad som

anförts och konstaterar att det idag inte förefaller finnas något annat rimligt sätt att avvärja faran än genom dispens.

Då faran för konsumenters exponering via intag av föda är på en acceptabel nivå för hallon, björnbär, vinbär och blåbär enligt Livsmedelsverkets bedömning anser Kemikalieinspektionen att konsumenternas säkerhet är säkerställd för användningen i dessa grödor.

Kemikalieinspektionen bedömer att det är fastställt att den fara som sökanden har beskrivit för närvarande inte kan avvärijas på något annat rimligt sätt än att ge dispens för användning av Conserve i odlingar av hallon, blåbär, björnbär samt vita och röda vinbär mot flugan *Drosophila suzukii*. Att ge dispens framstår därför som nödvändigt. Det är fråga om ett särskilt fall och växtskyddsmedlet, som tillåts att användas under 119 dagar, släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning med de villkor som beslutas.

Motivering av villkor

Beslutet om dispens för växtskyddsmedlet Conserve har förenats med villkor då risker identifierats i utvärderingen av medlet.

Kemikalieinspektionen gör bedömningen att växtskyddsmedlet kan medföra risk för vattenlevande organismer. Ett vindanpassat skyddsavstånd ska därför bestämmas med hjälp av ”Hjälpreda för bestämning av vindanpassat skyddsavstånd vid användning av lantbruksspruta med bom” samt ”Hjälpreda för bestämning av vindanpassat skyddsavstånd vid användning av fläktspruta i fruktodling”. Dessutom får användning endast ske med särskilt avdriftsreducerande utrustning som reducerar avdriften med minst 50 procent. Skyddsavstånden i hjälpredan ska i båda fallen avläsas i kolumnen för grov duschkvalitet.

Kemikalieinspektionen gör vidare bedömningen att växtskyddsmedlet kan medföra risker för användare genom dess toxikologiska egenskaper. Som användningsvillkor föreskrivs därför att vid hantering av produkten eller sprutvätskan samt vid spridning ska skyddshandskar och skyddskläder användas.

Slutsats

Mot bakgrund av de skäl som redovisats ovan finner Kemikalieinspektionen att kraven i artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 är uppfyllda och bifaller därför ansökan om dispens avseende användning i odlingar av hallon, björnbär, vita och röda vinbär och blåbär.

4 Upplysningar

Kemikalieinspektionen upplyser om att dispens enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 i normalfallet bara beviljas en gång, eller för sammanlagt högst 120 dagar. Om sökanden skulle inkomma med en ny ansökan om dispens för samma ändamål som det nu aktuella, kommer Kemikalieinspektionen vid sin prövning av denna ansökan fästa stor vikt vid vilka åtgärder sökanden har vidtagit för att undvika fortsatt behov av en upprepad dispens för Conserve. Det är därför viktigt att sökanden aktivt utformar en strategi för att komma åt problemet med *Drosophila suzukii*. I en eventuell ansökan om ny dispens bör sökanden redovisa de åtgärder, till

exempel testprogram, som vidtagits i syfte att finna alternativa produkter till Conserve för bekämpning av *Drosophila suzukii* i odlingar av hallon, blåbär, björnbär, vita och röda vinbär. Kemikalieinspektionen påpekar härvid att för att slå ut flugan *Drosophila suzukii* hade ett växtskyddsmedel, som är både systemiskt och kontaktverkande, behövts.

För de fall att en produkt är godkänd i en annan medlemsstat inom EU finns det enligt förordning (EG) nr 1107/2009 möjligheter för t.ex. jordbruksorganisationer att söka om produktgodkännande för produkten genom ömsesidigt erkännande av den medlemsstatens beslut om produktgodkännande. Det finns även möjligheter att utvidga ett i Sverige redan existerande produktgodkännande till att omfatta ytterligare användningsområden.

En av förutsättningarna för att Kemikalieinspektionen ska kunna överväga att bifalla en ny dispensansökan för samma ändamål är att sökanden kan visa att det finns ett upprepat behov av dispens och att man har vidtagit de åtgärder som finns tillgängliga för att undvika behov av ytterligare dispens. En ansökan om dispens ska vara en sista utväg för att avvärja faran.

Krav på att vidta åtgärder för att undvika behov av fortsatt dispens

I beslutet att bevilja dispens för användning av Conserve i nämnda bärkulturer under 2016 informerade Kemikalieinspektionen sökanden om syftet med dispensmöjligheten och vikten av att sökanden undersöker möjligheten att komma åt problemet antingen genom att få produkten godkänd för användningen alternativt ta fram andra bekämpningsmetoder. Under den period som dispens beviljats för Conserve för denna användning har sökanden inte upprättat någon uttalad strategi för att komma åt problemet med *Drosophila suzukii*, vare sig med icke-kemiska metoder eller med redan godkända produkter.

Mot bakgrund av ovanstående är det nödvändigt att sökanden inför en eventuell ny ansökan om dispens för samma ändamål visar att man tagit fram en strategi och vidtagit de åtgärder som finns tillgängliga i syfte att komma ifrån behov av upprepad dispens för Conserve mot *Drosophila suzukii* i bärödlingar.

5 Hur man överklagar

Detta beslut får överklagas hos mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Ett skriftligt överklagande ställt till mark- och miljödomstolen ska i så fall ha kommit till Kemikalieinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

På Kemikalieinspektionens vägnar

Margareta Persson

Beslutande

Björn Isaksson

Föredragande

Kopia till:

Jordbruksverket
551 82 Jönköping

Livsmedelsverket
Box 622
751 26 Uppsala